

ויזרע יצחק

שנה יח'

ראש השנה

ה'תשפ"ו

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

"תכלה שנה וקללותיה,
תחל שנה ומרכותיה"

זמני החג	י"ב	ת"א	חיפה
הדלקה יום א'	18:00	18:17	18:09
הדלקה יום ב'	17:59	18:15	18:08

מערבת "ויזרע יצחק" מברכת את מנוייה בברכת שנה טובה ומבורכת, שנת ברכה והצלחה, שנת שלום ושלום.

הגידים לראש השנה

"שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה" (בראשית כב' ה)

"שבו לכם פה עם החמור - עם הדומה לחמור" (קידושין סח.)

מקשה הרב שך בספר "מכתבים ומאמרים", מה עניין "עם הדומה לחמור", אצל עקידת יצחק? מה הצריך את אברהם אבינו לומר זאת בדרכו לעקוד את יצחק? ומתוך על פי מה ששואלים כולם, כולל אברהם עצמו, וכי כל ההבטחות שהובטחו לאברהם בעניין זרעו של יצחק ובעניין ירושת הארץ נאמרו לשווא? כיצד הם יתקיימו אם אברהם הולך לשחוט את בנו? אלא שאברהם אבינו ידע שכל הקושיות הללו אינן קושיות, וודאי אין סתירה בין הדברים, ההבטחות יתקיימו, גם אם אברהם יעשה את המוטל עליו. הקושיות מראות את קטנות האדם כנגד חכמתו של הבורא. אכן, אברהם יכול היה לתרץ לעצמו את הקושיה, ולומר שכל ההבטחות הללו, נאמרו על זרעו מישמעאל, ואבל אז אין ההכרח כל כך גדולה בגדלות הבורא. לכן אומר אברהם: "שבו לכם פה עם החמור" דהיינו עם הדומה לחמור. לאמור לעצמו, ולנו, שכל ההבטחות נאמרו ליצחק בלבד, שכן ישמעאל הוא "עם הדומה לחמור", ובכל זאת המצווה של עקידת יצחק אינה סותרת זאת. לפי זה נוכל להבין את דברי רש"י על הפסוק "ואני והנער נלכה עד כה", "אראה היכן הוא המקום שאמר לי הקב"ה כה יהיה זרעך". לכאורה הדברים מפליאים ביותר, וכי במקום שהוא הולך לשחוט את בנו שם יתקיים "כה יהיה זרעך"? אכן הרי בכל הנהגת העולם תואם פרט אחד את השני ללא שום סתירות, ואם כן הבטחת "כה יהיה זרעך" ומצות העקידה בוודאי גם הן תואמות אחת את השנייה, ומשם, מהמקום שהוא הולך לעקוד את יצחק, שם הוא יראה את קיומה של ההבטחה "כה יהיה זרעך".

"אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' א-להיכם" (דברים כט' ט)

אומר רבי אברהם מסלונים שהפסוק מלמדנו את עומק מיצוי הדין, מובא בזוהר הקדוש: "היום, דא ראש השנה", שדרכו של בשר ודם לחקוק בזיכרוננו רק את ההווה, בעוד שהקב"ה, שהוא למעלה מהזמן, רואה כל מה שהתרחש עם האדם בכל תקופות חייו מיום היולדו ועד יום מותו. וזה מה שאומר הכתוב: "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה'". ביום הדין מתייצב האדם "כולו" לפני מלך המשפט, הן חיצוניותו והן פנימיותו, הן עברו והן העתיד שלו.

"מי יעלה בהר ה'... אשר לא נשא לשוא נפשי" (תהלים כד' ג-ד)

מבאר ה"חפץ חיים" את הפסוק במשל לאדם שבא לחבירו וביקש ממנו הלוואה של חמש מאות רובלים, לשנה. אמנם חמש מאות רובלים זהו הון רב אבל היות שמצווה היא לעמוד לפני בשעת דוחקו, הוא הלווה לו את הכסף. בחלוף השנה, בא המלווה לתבוע את חובו. הלווה קידם את פניו בשמחה, פתח את המגירה, והוציא מתוכה את אותם חמש מאות הרובלים. איך צריך אפילו למנות את הסכום, אמר, לא נגעתי בו. המלווה הופתע: הייתכן? וכי לשם כך הלוויתי לך סכום כל כך גבוה? כדי שיהיה מוטל כאבן שאין לה הופכים? הרי נתתי לך כדי שתשפר את מצבך. הנמשל: האדם מקבל מהקב"ה כשרונות, מידות ואמצעים כדי לזכך ולזכות את נשמתו. אבל אם יניח אותם "במגירה", ואפילו שלא ישתמש בהם לרעה, האם לשם כך קיבל אותם? אדם שנשא את הנפש לשווא, לא זיכך אותה ולא טיהר אותה, אינו ראוי לעלות בהר ה'.

(שערי ארמון)

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

שולמית רבקה בת אסתר נלב"ע טו' טבת תשפ"ה מרדכי נאור בן עביה ז"ל נלב"ע טו' ניסן תשפ"ה

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורייך ז"ל
נלב"ע י"ג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג' אדר ב' תשס"ה

"אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון" (תהלים פט' טז)

מבאר ה"תולדות יעקב יוסף" את הפסוק על פי משל למדינה שמפקד הצבא שלהם היה חזק וגיבור, כך שכל בני המדינה שמו מבטחם עליו ולא התאמנו ולא למדו תכסיסי מלחמה בידעם שניתן לסמוך על המפקד הגיבור בעת מלחמה. אלא שאויבם של אנשי המדינה ההיא ידע זאת, ובטרם יצא למלחמה נגדם הוא דאג לגנוב אל כל כלי הנשק של המפקד הגיבור, וכאשר פרצה המלחמה והמפקד הגיבור רצה להכין את כלי הנשק, התברר לו שאין לו במה להילחם, כך שהוא נלכד בקרב, וגם כל אנשי המדינה שסמכו עליו נלכדו עמו.

וזאת בעיה שאתה אפשר להתקל בימים הנוראים, הציבור יכול לחשוב הנה דאגנו שה"שליח ציבור" שלנו וה"בעל תוקע" שלנו הם זקנים ורגילים, ופרקם נאה, וזקנם מגודל, וקולם ערב, ויש בהם את כל המעלות המנויות בשולחן ערוך. גם רב בית הכנסת שלנו, או ראש הישיבה, הוא תלמיד חכם וצדיק גמור. והם עלולים לטעות ולחשוב שאפשר לסמוך עליהם, וה' ישמע את תפילתם, ואנחנו, הקטנים, אין טעם שננסה לקרוע את גזר הדין בתפילתנו הפשוטה, שאין בה לא כוונות ולא ייחודים, ומתוך ענווה וביטול זה אנו עלולים להשקיע פחות מאמץ בתפילה, והסכנה ברורה. לכן בא הכתוב ומשבח: "אשרי העם יודעי תרועה" אותם אלה שאינם סומכים על המפקד הגיבור בלבד, אלא גם הם "יודעי תרועה" יודעים להילחם, ואז מובטח להם ש"באור פניך יהלכון" יזכו ללכת לקראת המלך.

"היכון לקראת א-להיך ישראל" (עמוס ד' יב)

בעם ישראל ישנה חשיבות גדולה להכנה שעושים לפני עשיית מצוה. לפני כל תפילה אנו מתכוונים אליה ומבקשים: "ה' שפתי תפתח, ופי יגיד תהילתך" (תהלים נא' יז), ידוע מה שאמרו חז"ל: "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת"? (עבודה זרה ג.) גם לימים הנוראים חשובה ההכנה מאוד ואנו מתחילים להתכונן כבר מתחילת חודש אלול, וכן כל צעד ושעל ששייך למצות, צריך הכנה גדולה. (כתובת פסים)

"אמר רבה, אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכיות וזכרונות ושופרות" (ראש השנה לד')

מדייק הרב בן ציון הלוי במבוא בספר "גנוזי שערי ציון" שלא נאמר בגמרא "אמרו אתם" או "אמרו בתפילה" אלא נאמר "אמרו לפני" דווקא. ומבאר שכל הזכות של "מלכיות, זכרונות ושופרות" תלויה בדרגת הקרבה של האדם אל הקב"ה בעת עמדו לפניו בתפילה, ובוזה תעלה תפילתו לפניו לרצון. דהיינו שייחוד ה' חייב להיות במצב של "לפני". אף בדין של ראש השנה חייבים אנו לעמוד "לפניו" ממש, בכל כוח השגתנו ביכולתו וגדולתו של הבורא. והכוונה ב-"לפני" היא כמבואר ברמ"א (ש"ע אור"ח א') "שויתי ה' לנגדי תמיד, הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני הא-להים". ולמרות שבשאר ימות השנה היא מדרגה גדולה מאד, בימים הנוראים יש לשים לב באופן מיוחד, וחייבים לקיים "דע לפני מי אתה עומד? לפני מלך מלכי המלכים". (שי לתורה)

"ועקדת יצחק לזרעו היום ברוזמים תזכור" (מזתפילה)

מבאר השל"ה הקדוש שהזכרת עקידת יצחק, ואפילו הזכרת זכות אבות, יכולה להיות לא רק לטובה אלא גם לרעה, לא רק הסנגור יכול להשתמש בה אלא גם הקטגור, הוא יכול לבוא ולטעון, שדווקא מפני שהאבות הם כאלה, הם היו צריכים לשמש דוגמא במעשיהם הטובים, בנכונותם למסור את נפשם על קידוש ה', ולכן מגיע לנאשם עונש חמור הרבה יותר. לכן אנו מדגישים בתפילה "ועקדת יצחק לזרעו היום ברוזמים תזכור", שלא תיזכר לנו עקידת יצחק לרעה, אלא "ברחמים" לטובה ולזכות בלבד. וכן מוצאים גם בתפילתו של משה רבינו, שאמר בשעה שהתפלל: "זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב", ומיד הוסיף ואמר: "אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו", אלא, זכור לנו את זכות האבות, לא לרעה, חלילה אלא לטובה בלבד.

"יהי רצון... שנהיה לראש ולא לזנב"

לכאורה יש כפילות לשון בבקשה, "שנהיה לראש ולא לזנב", זהו דבר והיפוכו שבמילא אינו אפשרי, הרי אם נהיה לראש בוודאי שלא נהיה לזנב? בנוסף, צריך להבין מדוע נאמר בלשון "לראש" ובלשון "לזנב" עם אות ל', די היה לומר: שנהיה "ראש" ולא "זנב". ועוד יש להבין, מה משמעות הבקשה של כל אחד ואחד מישראל להיות "לראש", כמה "ראשים" צריך על העם? מבואר בספר "דולה ומשקה" בשם בעל ה"דברי יואל" מסאטמאר על פי הידוע שיש אנשים שפוסחים על שני הסעיפים, כאשר נמצאים אצל הצדיק, הם נהיים "צדיקים" ומחפשים לשאת חן בעיניו, וכאשר הם נמצאים רשעים, הם משווים את עצמם אליהם ומחפשים לשאת חן בעיניהם. לאנשים מסוג זה תיקנו לומר בכפל הלשון "שנהיה לראש ולא לזנב". דהיינו שנזכה להתחבר "לראש" שהוא הצדיק, אבל גם "ולא לזנב", כלומר שנצליח לא להתחבר לרשעים וכלל. ובקשה מעין זו יכול כל אחד ואחד לבקש, כי עניין התחברות אל הצדיקים, מצד אחד, וההפרדות מהרשעים, מצד שני, שייך לכל אחד ואחד מישראל.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק" חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 20:30-21:30 לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315